ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΕΡΩΣ ΤΟΥ ΓΚΑΙΤΕ

«Ὁ ἔρως ἤτανε τὸ πᾶν στὴ ζωή του. Ἤτανε ἡ ἴδια του ἡ ζωή». Λ. ΧΕΡΝ

Ο Γκαῖτε, ὁ Τιτάν, ὁ ἀθάνατος!

Ὁ Γκαῖτε, ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ ποιητής, ὅλη ἡ δύναμι τῆς σκέψεως καὶ ὅλη ἡ λαμπρότης τοῦ λυρισμοῦ, ὁ Ὀλύμπιος Θεὸς κι' ὁ πιὸ εὐαίσθητος συγχρόνως ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἔπαψε οὔτε μιὰ στιγμὴ σ' ὁλόκληρη τὴ ζωή του νὰ λατρεύη τὸν ἔρωτα! Ὁ μεγάλος αὐτὸς ποιητὴς ὑπῆρξε ἕνας ἐρασιτής ἀκόρεστος...

Ὡστόσο, ὕστερ' ἀπὸ ἑξῆντα δυὸ χρόνια μιᾶς θυελλώδους ὑπάρξεως, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁποίας εἶχε γνωρίσει ὅλα τὰ πάθη, ἀποφάσισε, ἐπιτέλους, νὰ ρίξη ἄγκυρα σ' ἕνα γαλήνιο λιμάνι.

Γεμάτος τιμές, ἡ μεγαλύτερη προσωπικότης στὸ Γερμανικὸ κράτος τῆς Βαϊμάρης, ποιητὴς καὶ φιλόσοφος ἀπαράμιλλος σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη, δεχόταν, μεγαλοπρεπής, τὸ φόρο τοῦ σεβασμοῦ τῆς οἰκουμένης ὁλόκληρης, ἡ ὁποία θαύμαζε τὴ μεγαλοφυΐα του καὶ δόξαζε τὴν ἀσύγκριτη σοφία του.

Μά, γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμα, ἦρθε καὶ πάλι ὁ ἔρωτας νὰ τὸν βασανίση...

***

Ἡ λουτρόπολι Μαριεμπάντ ἦταν πολὺ τῆς μόδας κατὰ τὸ 1821. Ὅλη ἡ κοσμικὴ Γερμανία βρισκόταν συγκεντρωμένη ἐκεῖ.

Ὁ Γκαῖτε, ὁ ὁποῖος δὲν περιφρονοῦσε καθόλου τὶς κολακεῖες τῆς ἀριστοκρατίας, ἀποφάσισε νὰ πάη ἐκεῖ γιὰ νὰ κάνη λουτρά.

Ἐγκαταστάθηκε στὴν πολυτελῆ πανσιὸν τῆς κ. ντὲ Λεβετζῶφ, ἀλλὰ γιὰ τη δυστυχία του ἡ ἀξιοσέβαστη αὐτὴ κυρία εἶχε καὶ μιὰ κόρη, τὴν ὡραιοτάτη Οὐλρίχη.

Ἡ Οὐλρίχη ἦταν τότε δεκαεφτὰ χρόνων, εἶχε μάτια στὰ ὁποῖα καθρεφτιζόταν ὁ γαλάζιος καλοκαιριάτικος οὐρανὸς καὶ μαῦρες ὁλομέταξες μποῦκλες ποὺ πλαισίωναν ἁρμονικὰ τὸ ἀξιολάτρευτο νεανικὸ πρόσωπό της. Ἤταν λεπτή, ἀνάλαφρη καὶ λιγερή, σὰν μιὰ Χάρις, ποὺ μονάχα στ' ὄνειρό του ἐλπίζει νὰ τὴν συναντήση κανείς.

Ὁ Γκαῖτε—πρῶτα ὁ ποιητὴς κι' ὕστερα ὁ ἄνθρωπος—συγκινήθηκε μπροστὰ στὴ νεανικὴ αὐτὴ ὠμορφιά. Ἀποκαλοῦσε τὴν Οὐλρίχη μικρὴ του κόρη, τὴ χάϊδευε, τὴ γλυκομάλλωνε κι' ἐκείνη, ἐνθουσιασμένη ἀπὸ τὴν προσοχὴ ποὺ τῆς ἔδινε ὁ μεγάλος αὐτὸς ἄνθρωπος—ὁ ἐνδοξότερος ὅλης τῆς Εὐρώπης στὴν ἐποχή του—τοῦ ἔδειχνε τὴν πιὸ τρυφερὴ εὐγνωμοσύνη.

Τὸ ἑπόμενο καλοκαῖρι, ὁ Γκαῖτε ξαναπῆγε στὸ Μαριεμπάντ καὶ ἡ συμπάθεια μεταξὺ τοῦ μεγάλου ποιητοῦ καὶ τῆς νέας κόρης μεγάλωσε ἀκόμα περισσότερο.

Τὸ βλέμμα τῶν γαλάζιων ματιῶν τῆς Οὐλρίχης ἔκανε τώρα τὸν Γκαῖτε ν' ἀνατριχιάζη καὶ καθὼς τὴν χάϊδευε—πατρικὰ ὡς τότε—μιὰ φλόγα καινούργια ἔκανε τὰ δάχτυλα τοῦ ποιητοῦ σιγά—σιγὰ νὰ τρέμουν.

Κι' ὅταν τὸ ἄλλο καλοκαῖρι πῆγε γιὰ τρίτη φορὰ νὰ μείνη στὴν πανσιὸν τῆς κ. ντὲ Λεβετζῶφ ἦταν κυριολεκτικῶς τρελλὸς ἀπὸ ἔρωτα.

Κοντὰ στὴν Οὐλρίχη ποὺ ἦταν πιὸ γοητευτική, ἀπὸ ἄλλοτε, ὁ Γκαῖτε ἔννοιωθε πὼς εἶχε τὴν ὁρμητικὴ ψυχὴ τῶν νεαρῶν ἡρώων του. Ἂν καὶ ἦταν ἑβδομήντα τεσσάρων ἐτῶν πειά, τὸν ἔβλεπαν νὰ χορεύη σὰν παιδαρέλι. Σύναζε σ' ὅλα τὰ σαλόνια, πήγαινε σ' ὅλους τοὺς χορούς, ἀσυγκίνητος σὲ κάθε τιμητικὴ ἐκδήλωσι ποὺ τοῦ γινόταν καὶ μὴν ἔχοντας μάτια παρὰμόνο γιὰ νὰ κυττάζη τὴν κόρη τῆς σπιτονοικοκυρᾶς του. Ὁ ἔρωτας του τοῦ ἔδινε ἕνα πρωτοφανέρωτο σφρίγος.

Ἄ! αὐτοὶ οἱ περίπατοι μὲ τὴν Οὐρλίχη καὶ τὰ τρυφερὰ λόγια ποὺ ἄλλαζαν κάτω ἀπ' τὶς δεντροστοιχίες ἢ μέσα στὰ δάση. Αὐτὴ ἡ νεότης ποὺ ἔπαλλε κοντὰ του πλημμύριζε τὸ αἷμα του μὲ πυρετὸ ποὺ μόνο στὰ ποιήματά του νόμιζε πὼς θὰ τὸν ξανάβρισκε, πειά. Τὶς νύχτες δὲν εἶχε ὕπνο. Μὲ τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα κύτταζε μέσ' στὸ σκοτάδι. Ἡ Οὐλρίχη τοῦ παρουσιαζόταν τότε, μὲ τὸ ἀπὸ μουσελίνα φόρεμά της, κρατῶντας τὸμεγάλο ψάθινο καπέλλο στὰχέρια της, μὲτὸ χαμόγελο στὰχείλη... Κι' ὁ ποιητὴς ἄπλωνε τὰ τρεμάμενα χέρια του μέσ' στὸ σκοτάδι, πρὸς τὴν βασανιστικὴ ὀπτασία... Ἡ ἐπιθυμία του νὰ κάμη διχά του ἀκόμα μιὰ φορὰ τὴν νεότητα καὶ τὸν ἔρωτα, τὸν τυραννοῦσε σὰν Δαίμονας.

***

Κι' ἔξαφνα, ὁ πάνσοφος αὐτὸς ἄνθρωπος πῆρε τὴν πιὸ τρελλὴ ἀπόφασι. Θὰ παντρευόταν τὴν Οὐλρίχη!

Ἀναλογιζόταν βέβαια τὰ παντοειδῆ ἐμπόδια ποὺ ἔπρεπε ν' ἀψηφήση. Τί θὰ ἔλεγε πράγματι ἡ κοινὴ γνώμη, ἡ κόρη του, ὁ γυιός του; Δὲν θ' ἀγανακτοῦσαν μπροστά, σ' ἕνα τέτοιο σκάνδαλο; Δὲν θὰ γινόταν ὁ ἴδιος ὁ περίγελως τοῦ κόσμου;

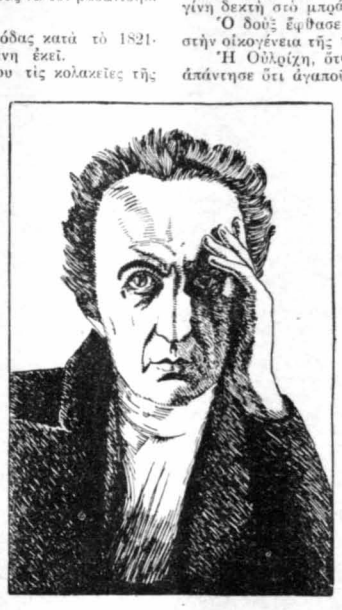

Ὁ Γκαῖτε

Ὁ Γκαῖτε, μὲ κάποια ἀγωνία, ὑπέβαλε τὰ ἐρωτήματα αὐτά, στὸν ἑαυτό του. Μὰ τί; Δὲν ἦταν λοιπὸν πειὰ ὁ μέγας Γκαῖτε; Δὲν μποροῦσε ν' ἀψηφήση τοὺς χαζοὺς καὶ ἀνόητους ἀστούς;

Καὶ θυμήθηκε τὸν προηγούμενο γάμο του μὲ τὴν ἐργατιδα Χριστιάνα Βούλπιους, ὁ ὁποῖος εἶχε σκανδαλίσει ὁλόκληρη τὴν Βαϊμάρη. Εἶχε δειχτῆ τότε πιὸ δυνατὸς κ' εἶχε ἀκολουθήσει μονάχα τὴ θέλησι τῆς καρδιᾶς του.

Δὲν ἔπρεπε λοιπὸν νὰ διστάζη τώρα. Ἤταν ἑβδομῆντα τεσσάρων χρόνων. Δὲν εἶχε καιρὸ γιὰ χάσιμο. Θὰ παντρευόταν τὴν Οὐλρίχη! Καὶ μιὰ μέρα, ὁ ἴδιος ὁ ὑψηλότατος μέγας δούξ τῆς Σαξωνίας—Βαϊμάρης—Ἀϊζενάζ, Κάρολος Αὔγουστος, φορῶντας τὴ μεγάλη του στολὴ καὶ ὅλα του τὰ παράσημα, πῆγε καὶ ζήτησε ἀπὸ τὴν κ. ντὲ Λεβετζῶφ τὸ χέρι τῆς κόρης της Οὐλρίχης γιὰ τὸν πρωθυπουργό του, αὐλικὸ σύμβουλο Γκαῖτε.

Ὁ μέγας δοῦξ δὲν παρέλειψε νὰ τονίση στὴν κ. ντὲ Λέβετζωφ πόσο συμφέρον ἦταν ὁ γάμος αὐτὸς γιὰ τὴν κόρη της καὶ γι' αὐτὴν τὴν ἴδια. Ποιὰ κόρη δὲν θὰ θεωροῦσε τὸν ἑαυτό της εὐτυχισμένο καὶ δὲν θὰ κολακευόταν μὲ τὸ νὰ γίνη σύζυγος τοῦ ἐνδοξοτέρου συγγραφέως τῆς ἐποχῆς, νὰ μοιραστῆ μαζύ του τοὺς λαμπρούς του τίτλους καὶ νὰ γίνη δεκτὴ στὸ μπράτσο του στὸ παλάτι τῆς Βαϊμάρης;

Ὁ δοῦξ ἔφθασε μάλισταμέχρι τοῦ σημείου νὰ ὑποσχεθῆ σύνταξι στὴν οἰκογένεια τῆς νέας μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Γκαῖτε.

Ἡ Οὐλρίχη, ὅταν ἔγινε ἐνήμερη τοῦ κολακευτικοῦ διαβήματος, ἀπάντησε ὅτι ἀγαποῦσε βέβαια πολὺ τὸν ποιητή... μὰ... μὰ... μὲ μιὰν ἀγάπη γεμάτη σεβασμό, ἀγάπη παιδιοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Νὰ τὸν παντρευτῆ; Οὔτε τὸ σκεφτόταν κάν...

Ἡ μητέρα της μετεβίβασε στὸ μεγάλο δοῦκα τὴν ἄρνησι τῆς νέας κι' αὐτὸς τὴν ἀνήγγειλε στὸ Γκαῖτε, ὁ ὁποῖος ἔλυωνε ἀπὸ ἀνυπομονησία...

Ἔπειτα ἀπὸ λίγες μέρες, ἡ μητέρα καὶ ἡ κόρη ἔφευγαν γιὰ τὸ Κάρλσμπαντ, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ χωρισμὸς ἦταν ὁ καλύτερος τρόπος γιὰ νὰ γαληνεύση κάπως ἡ φουρτουνιασμένη ψυχὴ τοῦ ποιητοῦ.

Μὰ ὁ Γκαῖτε δὲν μποροῦσε νὰ κρατηθῆ πειὰ καὶ πῆγε καὶ συνάντησε τὴν Οὐλρίχη. Πέρασε τότε κοντά της μιὰ σύντομη περίοδο εὐτυχίας, γεμάτη ἀνησυχίες, ἀγωνίες καὶ φόβους.

Τέλος, ἡ ὥρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ σήμανε πάλι. Ὁ Γκαῖτε ἔπρεπε νὰ ξαναγυρίση στὴ Βαϊμάρη. Καὶ δὲν εἶχε ἀποσπάσει ἀπὸ τὴν καλή του καμμιὰ ὑπόσχεσι, δὲν εἶχε καμμιὰ ἐλπίδα.

Ἡ Οὐλρίχη θέλησε τότε νὰ τοῦ προσφέρη μιὰ γοητευτικὴ ἀνάμνησι. Καὶ τὰ δροσερὰ χείλη της φίλησαν τὰ μαραμένα χείλη τοῦ Γκαῖτε. Μὰ τὸ φίλημά της φανέρωνε περισσότερο οἶκτο παρὰ ἔρωτα...

***

Ὁ Γκαῖτε ἦταν πειὰ ἕνας ἄνθρωπος ἐκμηδενισμένος, ὅταν ἔφυγε μὲ τὸ λεωφορεῖο τῆς Βαϊμάρης. Ἀκίνητος καὶ σιωπηλός, τραγικὸς μέσα στὸν πόνο του, ἔμενε ἐκεῖ, σωριασμένος σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ ἁμαξιοῦ.

Τί εἶχε γίνει ἡ Ὀλυμπία γαλήνη του; Εἶχε καταρρεύσει σὰν χάρτινος πύργος! Ἡ σοφία, ἡ τέχνη, ἡ δόξα, ὅλα τοῦ φαινόντουσαν πειὰ μάταια. Καὶ μόνον ἡ ἰδέα ὅτι ἡ Οὐλρίχη δὲν θὰ γινόταν ποτὲ δική του τοῦ ἀπασχολοῦσε ὅλη τὴ σκέψι.

Μὰ καὶ αὐτὴ τὴ φορὰ πάλι, ὅπως πάντοτε στὶς ὧρες τῆς ἀπογνώσεώς του, ἡ μεγαλοφυΐα του ἦρθε νὰ τὸν ὑψώση πάνω ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του.

Καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος σωπαίνει μέσα στὸν πόνο του,
Ἐμένα ὁ θεὸς μοῦδωσε τὸ προνόμιο νὰ λέω αὐτὸ ποὺ ὑπο-
[φέρω.

Κι' ἔτσι μέσα στὸ λεωφορεῖο μὲ τὸ ὁποῖο ταξίδευε, ὁ Γκαῖτε, ἐνεπνεύσθη τὸ μεγαλείτερο ἀριστουργημα τῆς γερμανικῆς ποιήσεως: Τὴν Ἐλεγεία τοῦ Μαριεμπάντ.

Ποτὲ ὁ λυρισμός του δὲν εἶχε πόνο τόσο ἀνθρώπινο! Ποτὲ ἕνας θεὸς δὲν εἶχε χύσει μὲ τόση συγκινητικὴ ταπεινωσι δάκρυα ἀνθρώπινα!

Ὅταν ἔφτασε στὴν Βαϊμάρη, ὁ Γκαῖτε ἀντέγραψε τὸ ποίημά του μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια καὶ τὸ πρωτότυπο τὸ ἔβαλε σ' ἕνα χαρτοφύλακα ἀπὸ κόκκινο μαροκαίν, τυλίγοντάς το μὲ ἄσπρη κορδέλλα.

Ὁ φίλος του, ὁ μουσικὸς Ζελτέρ, ποὺ πήγαινε καὶ τὸν ἔβλεπε συχνὰ τοῦ ἀπήγγελε καὶ τοῦ ξαναπήγγελε τὸ ἀριστούργημά του αὐτό, ὥς ὅτου ὁ Γκαῖτε τὸ ἔμαθε ἀπ' ἔξω.

Καί, σιγὰ—σιγά, ἀκούγοντας τοὺς στεναγμοὺς τῆς πληγωμένης καρδιᾶς του, ὁ Γκαῖτε γαλήνευσε.

Ἡ ποίησις τὸν εἶχε θεραπεύσει ἀπὸ τὸν ἔρωτά του.